

Knattefotbollens dilemman

Vilka slags förväntningar har föräldrar till barn som tränar fotboll? Vilka dilemman finns det kring att barn delas in i olika grupper? Jan Svanberg som tränat knattar och juniorer i många år reflekterar.

Mitt under fotbollsträningen stegade en pappa och hans åttaårige pojke fram till mig. Båda hälsade med ett fast handslag och direkt ögonkontakt: "Det här är min pojke Lucas. Han vill bli proffs. Gör du honom till proffs?"

Jag blev helt perplex. Trots att jag hållit träningar för kanske sammanlagt över tusen barn och ungdomar genom åren har jag aldrig förut fått frågan rakt av. Jag är inte känd för att vara en tränare som skickar mina adepter rakt till Barcelona eller Liverpool för feta proffskontrakt även om jag nog vill skryta med att några av mina före detta knattspelare deltagit i ungdomslagsläger. Kanske de där tränarna som får lön för att hålla träningar är vana med såväl frågan som de krav som följer på den?

Lucas fick en gul träningsväst. Jag anvisade honom en grupp där killarna skulle försöka hålla bollen i spel inom en ruta fyra mot två med träningstemat "hur skapa passningstrianglar". Jag såg direkt att Lucas var passionerad; han hade en bra touch på bollen, gjorde sig spelbar och var aggressiv när han var en av de två försvararna. Lucas måste ha tillbringat otroligt många timmar hemma på

gårdsplanen, på lediga fotbollsplaner och på skolgården för att kunna prestera det han presterade.

Lucas pappa är ett undantag. Det vanligaste förhållningssättet föräldrarna brukar ha när de skjutsar sina åttaåringar till träningen handlar om att föräldrarna vill att barnen ska ha en fritidssysselsättning där barnen får vänner och litet motion på köpet. Att de helt enkelt får ett sammanhang. Kraven på tränaren är väl oftast att alla ska få vara med utan att barnen brottas och härjar omkring alltför mycket. Att det är roligt och barnen har rosor på kind efter träningspasset. Att de ska lära sig samarbeta. De fotbollsmässiga tekniskt-taktiska-förväntningarna kommer vanligtvis litet senare.

Fotbollsklubbarna i Finland försöker erbjuda verksamhet som motsvarar de flesta föräldrars förväntningar och behov. Allt från föräldra-barngrupper med bollskoj som tema till gåfotboll för 65+ rymts med på klubbarnas repertoarer. Konflikter och motstridiga signaler brukar inte förekomma i de allra yngsta grupperna. Men redan när barnen gått något år i skolan och vi ser de största årsklassernas fotbollslöften äntra träningsplanerna finns det många föräldrar som endera knyter näven i

byxfickan eller aktivt försöker påverka tränaren i vilken tränings-, eller matchgrupp det egna barnet borde höra hemma. Uppdelningen i olika tränings- och matchgrupper brukar leda till att de ursprungligt lågt ställda föräldraförväntningarna höjs.

Som tränare vill jag ge så många som möjligt chansen att vara delaktiga i spelet under såväl träningar som matcher.

Som tränare vill jag ge så många som möjligt chansen att vara delaktiga i spelet under såväl träningar som matcher. Jag tycker det är ändamålsenligt att för det mesta träna och spela matcher i grupper där de allra flesta får en chans att bidra, där de får många bollberöringar och utmaningar. Under matcherna vill jag att barnen ska få spela mestadels jämna matcher där ingen ska behöva vara rädd eller vara alltför överlägsen. Serienivåer finns

för att försöka hålla så många som möjligt kvar inom fotbollen på "rätt" nivå. Avsikten är att man ska kunna byta nivå när utvecklingen går framåt eller sänka en nivå om man har en period med lägre motivation eller mycket frånvaro.

Nivåindelningen gör att föräldrar glömmar bort de ursprungliga förväntningarna om rosor på kind och vetlig motion. Trots många försök att kommunicera varför Kalle och Pelle oftast tränar och spelar i olika grupper har Kalles föräldrar svårt att omfatta att Kalle spelar i gruppen där det inte betyder så mycket för barnen om de ibland förlorar stort och där en röd sportbil ute på gatan kan vara intressantare än att dribbla boll mellan koner. Kalles föräldrar vill att Kalle ska träna i samma grupp som Pelle oftast tränar med. I Pelles grupp ser det fokuserat ut. Barnen i Pelles grupp stannar ofta kvar efter träningen för att få fortsätta spela. Pelle är involverad i matcher på skolgården. Pelle vill också vinna matcherna.

Pappatränaren får plötsligt helt nya problem efter några år med laget. Tränaren tvingas tillsammans med några andra tränare att dela in laget i olika tränings- och

matchgrupper. Antalet barn är över 30. Hur ska vi göra uppdelningen så att träningen och matcherna är roliga och utvecklande för så många som möjligt? Kalle och Pelle brukar dela skjuts till bortamatcher. Men Kalle vill inte in på planen om han möter sådana lag som Pelle tycker det är roligt att spela mot. Pelles föräldrar säger också om de killar som Pelle spelar med nu, att de faktiskt är riktigt bra. Att han är så nöjd när träningen fungerar, ingen stör och alla försöker sitt bästa; att de faktiskt kan bli ett riktigt lag i framtiden. Och samtidigt från Kalles föräldrar: "Kalle är nog intresserad men Orvar och några till i hans grupp gör att det blir så okoncentrerat att Kalle väljer handbollen, scoutingen eller simningen ibland istället för fotbollsträningen".

Pelles grupp blir det lag som troligtvis kommer att spela tillsammans genom hela barn- och ungdomstiden. I Kalles grupp hoppas föräldrarna att pojkarna ska finna samma iver. Det som jag under min snart 30-åriga "karriär" som tränare, för knattar, flick- och pojkjuniorer och något gårdsgårdsserielag på seniornivå, märkt av är hur ansvaret för intresset förskjutits från barnet självt och dess familj till att se tränaren och klubben som garanter för att intresset föds och matas.

Vad hände med Lucas och hans pappas proffsdrömmar? Lucas pappa meddelade nästa dag att verksamheten inte verkade riktigt seriös, att flera av pojkarna inte verkade kunna spela. Lucas ska pröva en konkurrerande klubb som har tydligare elitsatsning. Tråkigt, tänkte jag. Jag borde ha nivå-anpassat gruppen så att Lucas skulle ha kunnat få tillfälle att utveckla sin ambition för fotboll och sitt brinnande intresse. Men nu, två år senare, är Lucas helt plötsligt med i vårt lag igen. Den konkurrerande klubben kunde tydligen inte hålla vad den lovade. Lucas är fortfarande bra på fotboll, en av de bästa lirarna, och han passar bra in i den träningsgrupp som sakteliga utkristalliserats. Han kan faktiskt bli ett proffs. Men då gäller det att förstå att varken en enskild träning, match eller säsong är avgörande, utan att drömmen om att bli proffs i ett av världens mest konkurrensutsatta yrken handlar om en otroligt långsiktig process.

Kalle då? Jo, han vågade slutligen säga åt sina föräldrar att han inte gillade fotboll utan hellre ville sporta med något annat. Pelle fortsätter och ger fenomenala passningar. Han tycks trivas. Speciellt sedan Lucas anslöt sig till laget igen. Och jag då? Jag hoppas den där glädjen jag ser varje gång på träningsplanen väger tyngre än de sömnlösa nätter jag ibland har efter att jag har lyssnat på föräldrarnas önskemål som ibland inte alls korrelerar med barnens egen vilja.

Obs: barnens namn är påhittade men de finns på riktigt i alla klubbar där verksamheten börjar med ett breddlag.

Jan Svanberg, hobbytränare och religionsvetare som förläste sig på Åshöjdens BK i junioråldern.

